

Technika mikroprocesorowa I

Studia niestacjonarne rok II

Wykład 1

Literatura do bieżącego wykładu:

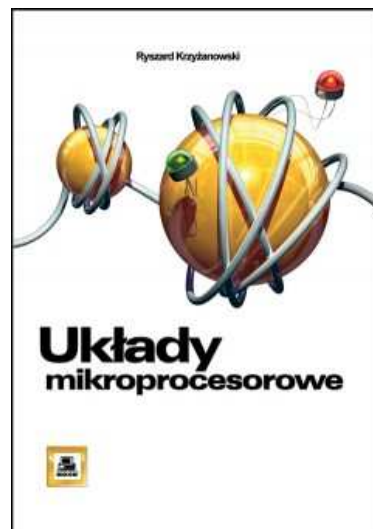
„Układy mikroprocesorowe. Przykłady rozwiązań” Autor: Bartłomiej Zieliński

„Układy mikroprocesorowe” Ryszard Krzyżanowski

„Mikroprocesor Z80” Jerzy Karczmarczuk

"Układy mikroprocesorowe Z80" Fedyna, Mizeracki

pl.wikipedia.org

Mikroprocesor- definicje!!!

Mikroprocesor to synchroniczny automat sekwencyjny wykonujący dołączony z zewnątrz program.

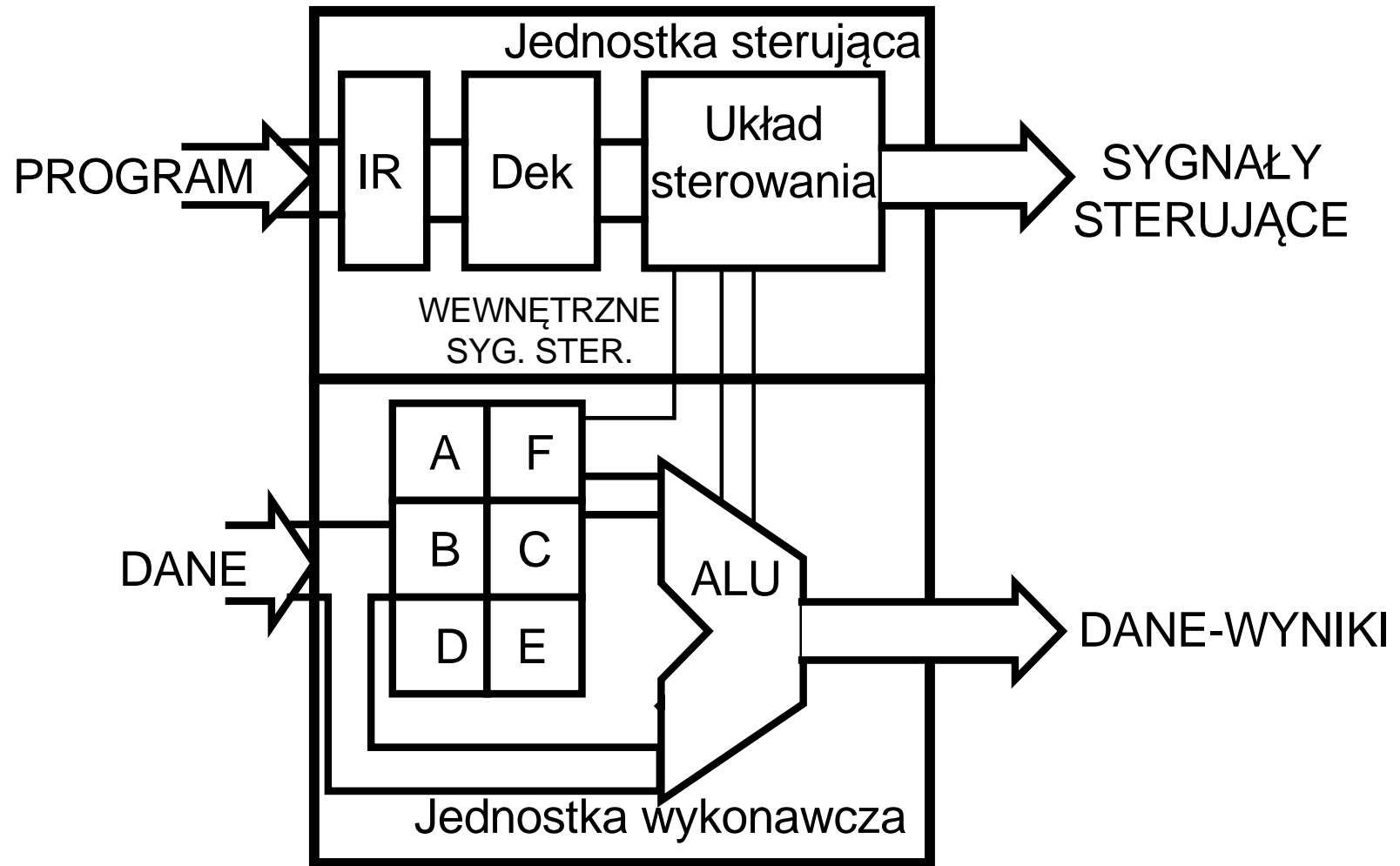
Definicja Wikipedia: Mikroprocesor – *układ cyfrowy wykonany jako pojedynczy układ scalony o wielkim stopniu integracji (LSI) zdolny do wykonywania operacji cyfrowych według dostarczonego ciągu instrukcji.*

Do działania mikroprocesora **niezbędny jest sygnał zegarowy**, który wyznacza szybkości jego pracy.

Program wykonywany przez mikroprocesor składa się z rozkazów (instrukcji).

Lista instrukcji jest stała, charakterystyczna dla danego mikroprocesora, uniwersalna lub zorientowana (np. na przetwarzanie obrazu, obliczenia numeryczne itp.)

Budowa mikroprocesora

Budowa mikroprocesora

Podstawowymi podzespołami mikroprocesora są:

- **Jednostka wykonawcza EU** (Execution Unit), która przetwarza informacje wykonując wszelkie operacje arytmetyczne i logiczne.
- **Jednostka sterująca CU** (Control Unit), która określa rodzaj wykonywanych operacji.

W skład jednostki wykonawczej EU wchodzi:

- jednostka **arytmetyczno-logiczna ALU**,
- zestaw współpracujących z nią **rejestrów**.

Informacją wejściową części wykonawczej są dane, zaś wyjściową wyniki.

W skład jednostki sterującej CU wchodzi:

- rejestr rozkazów IR,**
- dekodery rozkazów,**
- układ sterowania.**

W rejestrze rozkazów przechowywany jest kod aktualnie wykonywanego rozkazu. Kody rozkazów pobierane są do rejestru rozkazów z pamięci. Po pobraniu z pamięci kod rozkazu jest dekodowany w dekodery rozkazów, czyli jest określone, jaką operację będzie wykonywał mikroprocesor. Na tej podstawie układ sterowania wytwarza odpowiedni sygnał sterujący.

Jednostka Arytmetyczno-Logiczna (ang. Arithmetic Logic Unit, ALU) układ kombinacyjny, wykonujący na danych w rejestrach operacje arytmetyczne (np. suma, różnica) oraz logiczne (np. OR, AND).

Rejestry w procesorze:

Akumulator A, ACC - rejestr bezpośrednio współpracujący z ALU (stanowi źródło i rejestr wynikowy dla operacji arytmetycznych i logicznych)

Wskaźnik stosu SP - wskazuje koniec tzw. stosu.

Licznik rozkazów PC – wskazuje adres komórki pamięci programu z następnym rozkazem do wykonania

Rejestr flag - zawiera flagi (znaczniki bitowe) ustawiane w zależności od wyniku wykonanej operacji (np. nadmiar, zero, bit parzystości)

Rejestry ogólnego przeznaczenia – tzw. robocze (służą do przechowywania argumentów, adresów itp.)

Rejestr znaczników

W technice mikroprocesorowej liczby zapisywane są zasadniczo w dwóch kodach:

- Naturalnym binarnym (NB)**- liczby bez znaku.

- Uzupełnień do 2 (U2)**- liczby ze znakiem.

Dla potrzeb działań na **liczbach dziesiętnych** nie ma wydzielonych rozkazów arytmetycznych, ale wprowadzono **rozkazy korekcji dziesiętnej**.

Na podstawie efektów obliczeń układ **ALU** ustawia lub kasuje określone **bity warunkowe w rejestrze znaczników**.

Rozróżnia się następujące bity warunkowe:

C – Przeniesienie lub pożyczka, bit dynamiczny, kod NB

Z- Zerowość, bit statyczny, kod NB i U2

N- Ujemność, bit statyczny, kod U2

V- Przepełnienie, bit dynamiczny, kod U2

Ponadto spotyka się jeszcze:

H- Przeniesienie połówkowe, kod NB

P- Parzystość (ilość jedynek).

Bity statyczne są ustawione bez konieczności przeprowadzania obliczeń.

Efektami działania rozkazu mogą być:

- brak zmiany bitu,
- ustawienie lub skasowanie bitu w zależności od wyniku operacji,
- przyjęcie stałej wartości 0 lub 1,
- nieustalony stan bitu.

NB

U2

1111	15
1110	14
1101	13
1100	12
1011	11
1010	10
1001	9
1000	8
0111	7
0110	6
0101	5
0100	4
0011	3
0010	2
0001	1
0000	0

0111	7
0110	6
0101	5
0100	4
0011	3
0010	2
0001	1
0000	0
1111	-1
1110	-2
1101	-3
1100	-4
1011	-5
1010	-6
1001	-7
1000	-8

**Kod Naturalny Binarny
i Kod U2**

Zamiana liczb dodatnich na liczby ujemne w kodzie U2

$$\begin{array}{r} 0101 \quad 5 \\ 1010 \\ 0001 \\ \hline 1011 \quad -5 \end{array}$$

Negacja
wszystkich
bitów
Dodanie 1

$$\begin{array}{r} 0111 \quad 7 \\ 1000 \\ 0001 \\ \hline 1001 \quad -7 \end{array}$$

Negacja
wszystkich
bitów
Dodanie 1

Zamiana liczb ujemnych na liczby dodatnie w kodzie U2

$$\begin{array}{r} 1001 \quad -7 \\ 0110 \\ 0001 \\ \hline 0111 \quad 7 \end{array}$$

Negacja
wszystkich
bitów
Dodanie 1

$$\begin{array}{r} 1000 \quad -8 \\ 0111 \\ 0001 \\ \hline 1000 \quad -8 \end{array}$$

Negacja
wszystkich
bitów
Dodanie 1

Nie da się !!!

Działanie bitów warunkowych

KOD NB

Dodawanie

$$\begin{array}{r} 0110 \quad 6 \\ 0011 \quad 3 \\ \hline 1001 \quad 9 \end{array}$$

↙
C=0, Z=0

$$\begin{array}{r} 1011 \quad 11 \\ 1100 \quad 12 \\ \hline 0111 \quad 7 \end{array}$$

↙
C=1, Z=0

$$\begin{array}{r} 0101 \quad 5 \\ 1011 \quad 11 \\ \hline 0000 \quad 0 \end{array}$$

↙
C=1, Z=1

Działanie bitów warunkowych

KOD NB

Odejmowanie

W przypadku odejmowania niezależnie od kodu odjemnik jest negowany i zwiększany o1 po czym następuje dodawanie.

$$\begin{array}{r}
 1100 \quad 12 \\
 - 0110 \quad 6 \\
 \hline
 1100 \\
 + 1010 \\
 \hline
 1 \quad 0110 \quad 6
 \end{array}$$

1 ← $C=0, Z=0$

$$\begin{array}{r}
 0101 \quad 5 \\
 - 1110 \quad 14 \\
 \hline
 0101 \\
 + 0010 \\
 \hline
 0 \quad 0111 \quad 7
 \end{array}$$

←

C=1, Z=0

UWAGA w odejmowaniu bit C jest tzw. pożyczką, w związku z czym jest ustawiany wg negacji przeniesienia z najstarszego bitu

Działanie bitów warunkowych

KOD U2

Dodawanie

$$\begin{array}{r} + \quad 0011 \quad 3 \\ \quad 0100 \quad 4 \\ \hline \quad 0111 \quad 7 \end{array}$$

C=0, N=0, V=0

$$\begin{array}{r} + \quad 1101 \quad -3 \\ \quad 1100 \quad -4 \\ \hline \quad 1001 \quad -7 \end{array}$$

C=1, N=1, V=0

$$\begin{array}{r} + \quad 0110 \quad 6 \\ \quad 0100 \quad 4 \\ \hline \quad 1010 \quad -6 \end{array}$$

C=0, N=1, V=1

Wynik niepoprawny

Działanie bitów warunkowych

KOD U2

Odejmowanie

$$\begin{array}{r} 1101 \quad -3 \\ - 1100 \quad -4 \\ \hline 0001 \quad 1 \end{array}$$

C=0, N=0, V=0

$$\begin{array}{r} 0011 \quad 3 \\ - 1100 \quad -4 \\ \hline 0101 \\ + 0100 \\ \hline 0111 \quad 7 \end{array}$$

C=1, N=0, V=0

$$\begin{array}{r} 0110 \quad 6 \\ - 1001 \quad -7 \\ \hline 0110 \\ + 0111 \\ \hline 1101 \quad -3 \end{array}$$

C=1, N=1, V=1

Wynik niepoprawny

Pamięć programu i danych

Pamięć programu to element systemu mikroprocesorowego, w którym przechowywane są rozkazy wykonywane przez mikroprocesor i dane stałe. Najczęściej są to pamięci nieulotne typu ROM, EPROM, EEPROM.

Pamięć danych to element systemu mikroprocesorowego, w którym przechowywane są dane i wyniki w trakcie działania mikroprocesora. Najczęściej są to pamięci RAM, EEPROM, rzadziej DRAM.

Do adresowania kolejnych komórek pamięci służy magistrala adresowa mikroprocesora, do przesyłania danych, magistrala danych, do zapisu i odczytu pamięci- magistrala sterująca.

Ważne pojęcia Techniki Mikroprocesorwej

Stos: wydzielony obszar pamięci służący do przechowywania danych, adresów powrotów z procedur, adresów powrotów z przerw. Działa jak kolejka typu **FI-LO (First Input-Last Output)**. Adres wierzchołka stosu pokazuje wskaźnik stosu.

Przerwanie: sygnał zewnętrzny, wewnętrzny lub rozkaz, powodujący zarzucenie wykonywania programu po dokończeniu bieżącej instrukcji, zapamiętanie adresu powrotu do programu i przejście do wykonania tzw. procedury obsługi zakończonej odpowiednim rozkazem, powodującym powrót do programu właściwego.

Ze względu na źródło, przerwania dzielimy na:

-sprzętowe:

-wewnętrzne (znaczniki),

-zewnętrzne (sygnały),

-programowe (rozkaz,).

Ze względu na sposób przyjęcia:

-maskowalne (aby zostały przyjęte odpowiedni bit maski musi to umożliwić),

-niemaskowalne (przyjmowane zawsze i bezwarunkowo).

Cykl maszynowy- pojedynczy cykl dostępu do pamięci lub urządzenia we-wy lub akceptacji przerwania. Składa się z kilku cykli zegarowych.

Cykl instrukcji- czas potrzebny do wykonania instrukcji od jej pobrania do wykonania. Składa się z jednego lub kilku cykli maszynowych.

Instrukcja: najmniejszy element języka programowania. Po napisaniu w języku najniższego rzędu (assemblerze) i po przetłumaczeniu na kod binarny może być wykonana przez mikroprocesor.

W skład instrukcji wchodzi zawsze **kod operacyjny instrukcji**. Mogą wejść także dodatkowe informacje typu:

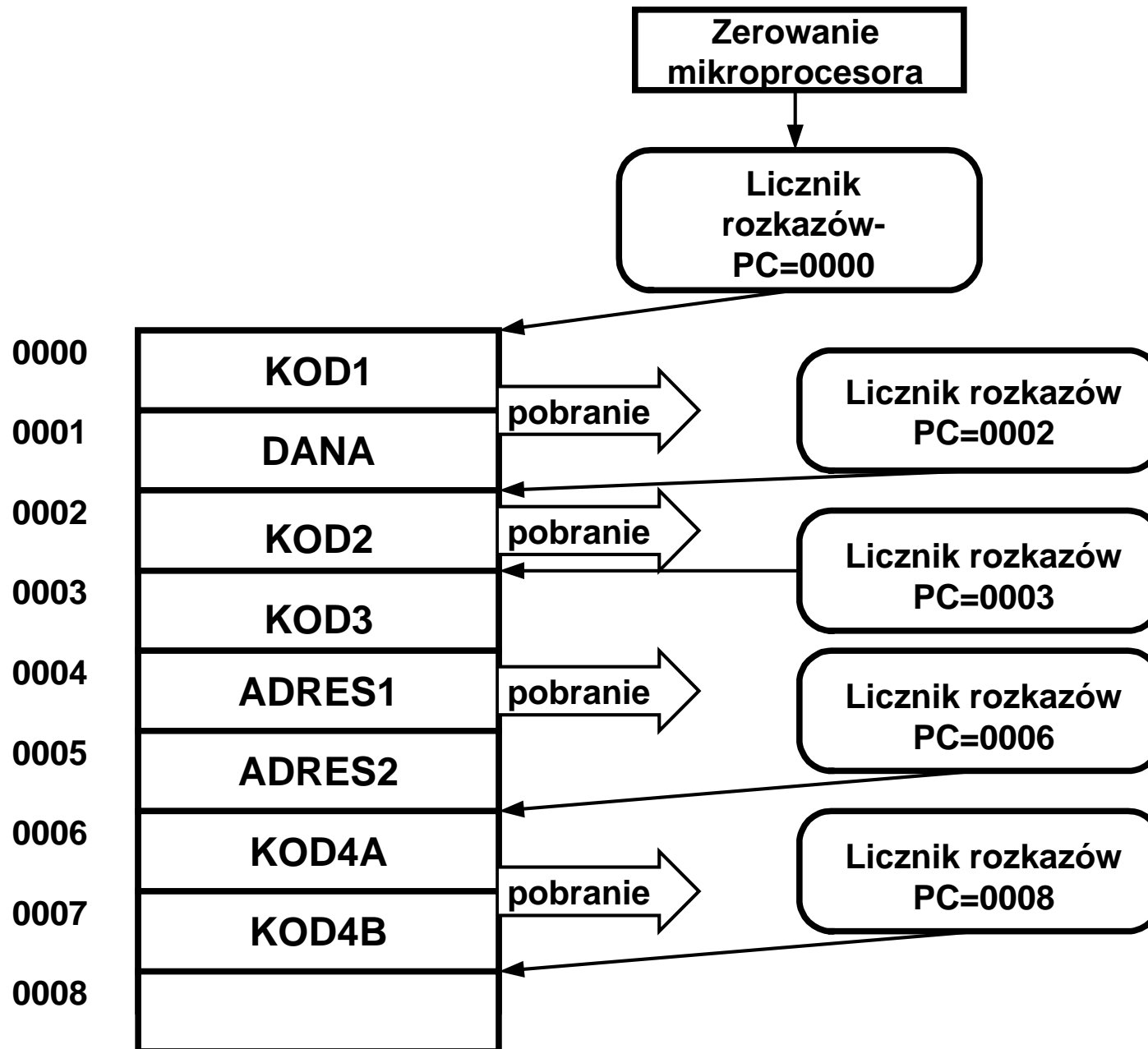
-dana natychmiastowa,

-adres,

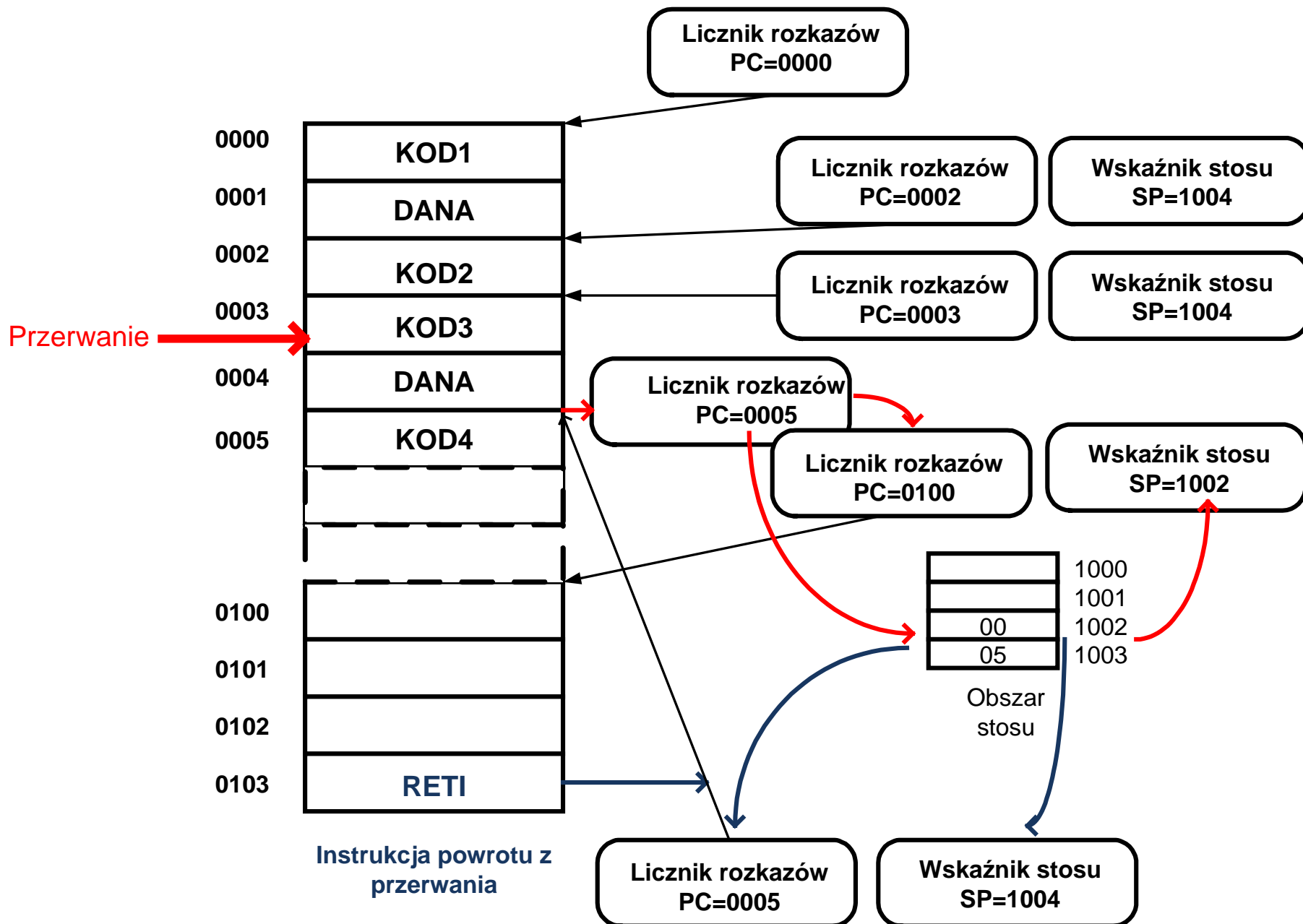
-dalsza część kodu instrukcji, itp..

Program: jest to ciąg instrukcji wykonywanych przez mikroprocesor.

Wykonywanie programu przez procesor

Wykorzystanie stosu- obsługa przerwania

Tryby adresacji w systemach mikroprocesorowych

adresowanie natychmiastowe- argument jest pobierany bezpośrednio z rozkazu,

adresowanie rejestrowe- operandy znajdują się w rejestrach wewnętrznych mikroprocesora,

adresowanie bezpośrednie- adres operandu znajduje się bezpośrednio w rozkazie,

adresowanie pośrednie- adres operandu znajduje się w rejestrze mikroprocesora,

adresowanie bazowe- adres rozkazu wskazuje rejestr bazowy,

adresowanie indeksowe- adres efektywny jest sumą zawartości adresu bazowego zawartego w rejestrze indeksowym i przesunięcia zawartego w kodzie rozkazu.

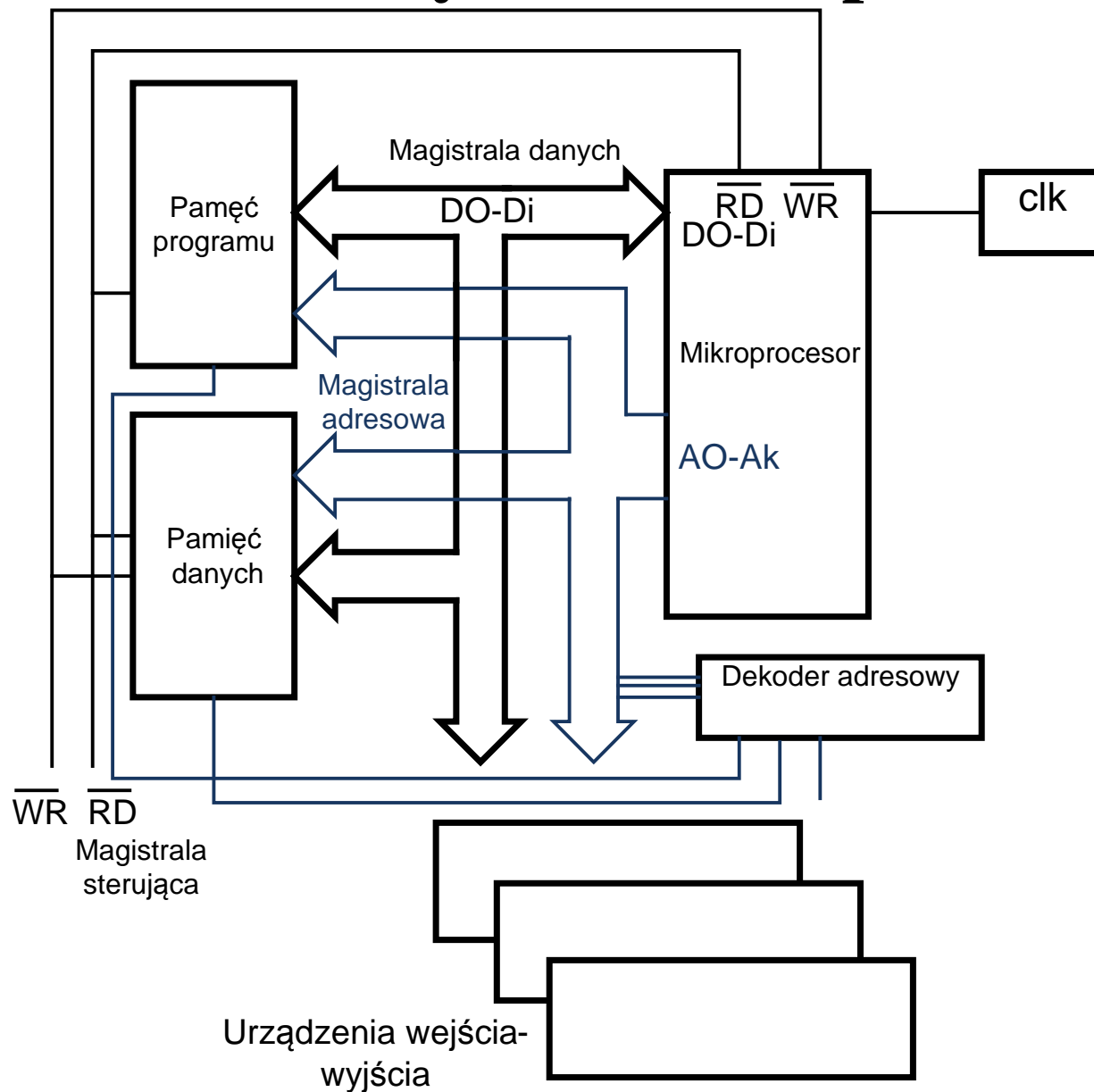
System mikroprocesorowy

System mikroprocesorowy: Układ elektroniczny złożony z mikroprocesora wraz z niezbędnymi układami pamięci programu i danych, układami wejścia-wyjścia (zapewniającymi kontakt z użytkownikiem) oraz niezbędnymi układami sterującymi nosi nazwę systemu mikroprocesorowego.

Mikrokontroler– scalony system mikroprocesorowy, zrealizowany w postaci pojedynczego układu scalonego, który zawiera:

- jednostkę centralną (CPU),
- pamięć danych oraz na ogół pamięć programu,
- układy wejścia-wyjścia.

System mikroprocesorowy

Schemat blokowy

Magistrale systemu mikroprocesorowego

Magistrala danych- służy do przesyłania danych, wyników oraz kodów instrukcji. Jest to magistrala dwukierunkowa, tzn. informacje zarówno wpływają do mikroprocesora, jak i są przez niego wysyłane do innych układów.

Magistrala adresowa- służy do adresowania komórek pamięci lub układów wejścia/wyjścia, z którymi chce się komunikować mikroprocesor. Jest to magistrala jednokierunkowa, tzn. adresy są generowane tylko przez mikroprocesor.

Magistrala sterująca- służy do sterowania pracą układów współpracujących z mikroprocesorem, sygnalizowania kierunku przesyłu danych oraz sygnalizowanie pewnych określonych stanów układów współpracujących.

Architektury mikroprocesorów

Architektura CISC – ang. Complex Instruction Set Computers

Architektura RISC – ang. Reduced Instruction Set Computers

Architektury:

- **Von Neumanna**
- **Harvardzka**
- **Harvardzka zmodyfikowana**

Cechy architektury RISC:

- zredukowana liczba rozkazów do niezbędnego minimum,
- redukcja trybów adresowania, dzięki czemu kody rozkazów są prostsze, bardziej zunifikowane, (upraszcza dekodery rozkazów),
- ograniczenie komunikacji pomiędzy pamięcią, a procesorem,
- przetwarzanie potokowe- równoległe wykonywanie rozkazów.

Obecnie popularne procesory z punktu widzenia programisty są widziane jako CISC, ale ich rdzeń jest RISC-owy. Rozkazy CISC są rozbijane na mikrorozkazy, które są następnie wykonywane przez RISC-owy blok wykonawczy.

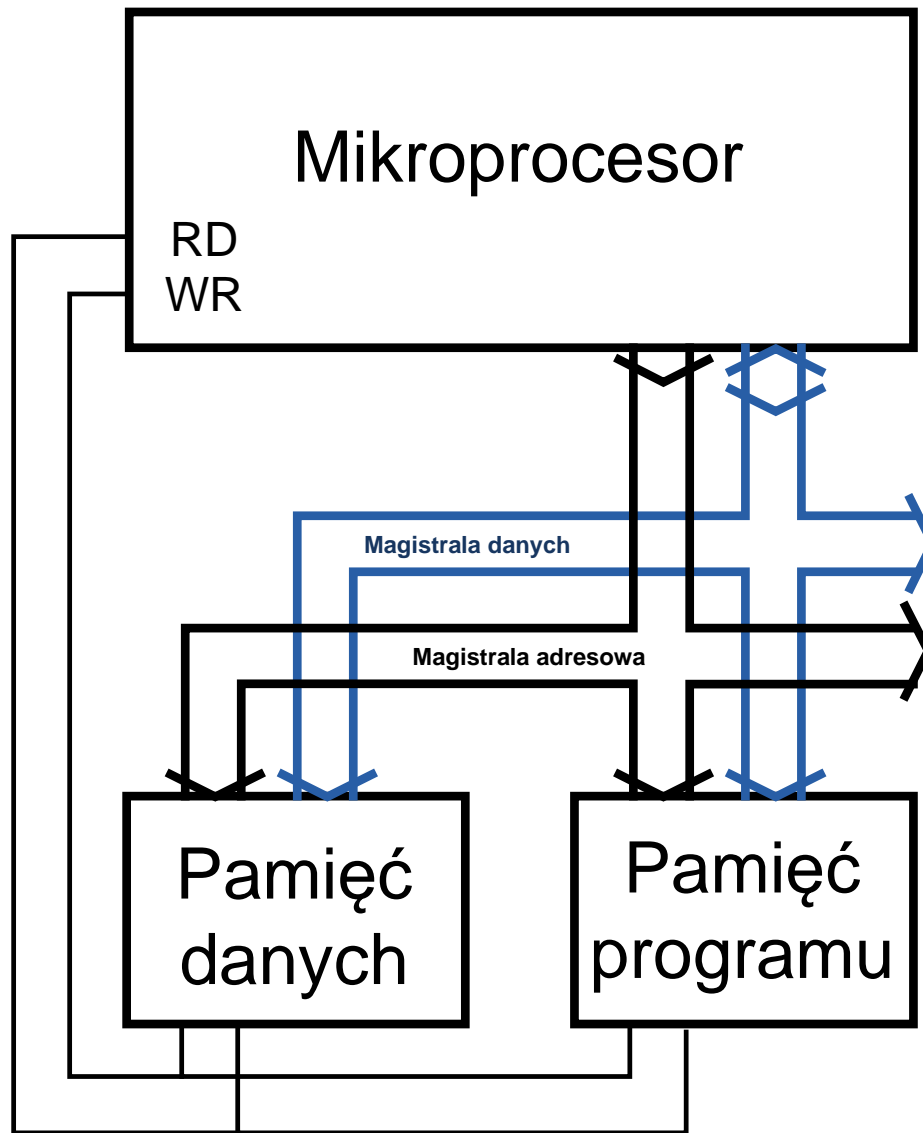
Cechy architektury CISC:

- występowanie złożonych, specjalistycznych rozkazów (instrukcji), które wymagają od kilku do kilkunastu cykli maszynowych (zmienna liczba cykli),
- szeroka gama trybów adresowania (skomplikowana konstrukcja dekodatorów adresu),
- stosunkowo długa lista rozkazów procesora.

Wady architektury CISC:

- zbyt długa lista rozkazów - część z nich jest rzadko używana,
- zbyt dużo czasu traci się na operacje przepisania z pamięci do rejestrów i odwrotnie,
- ogólnie mała efektywność w obliczeniach numerycznych.

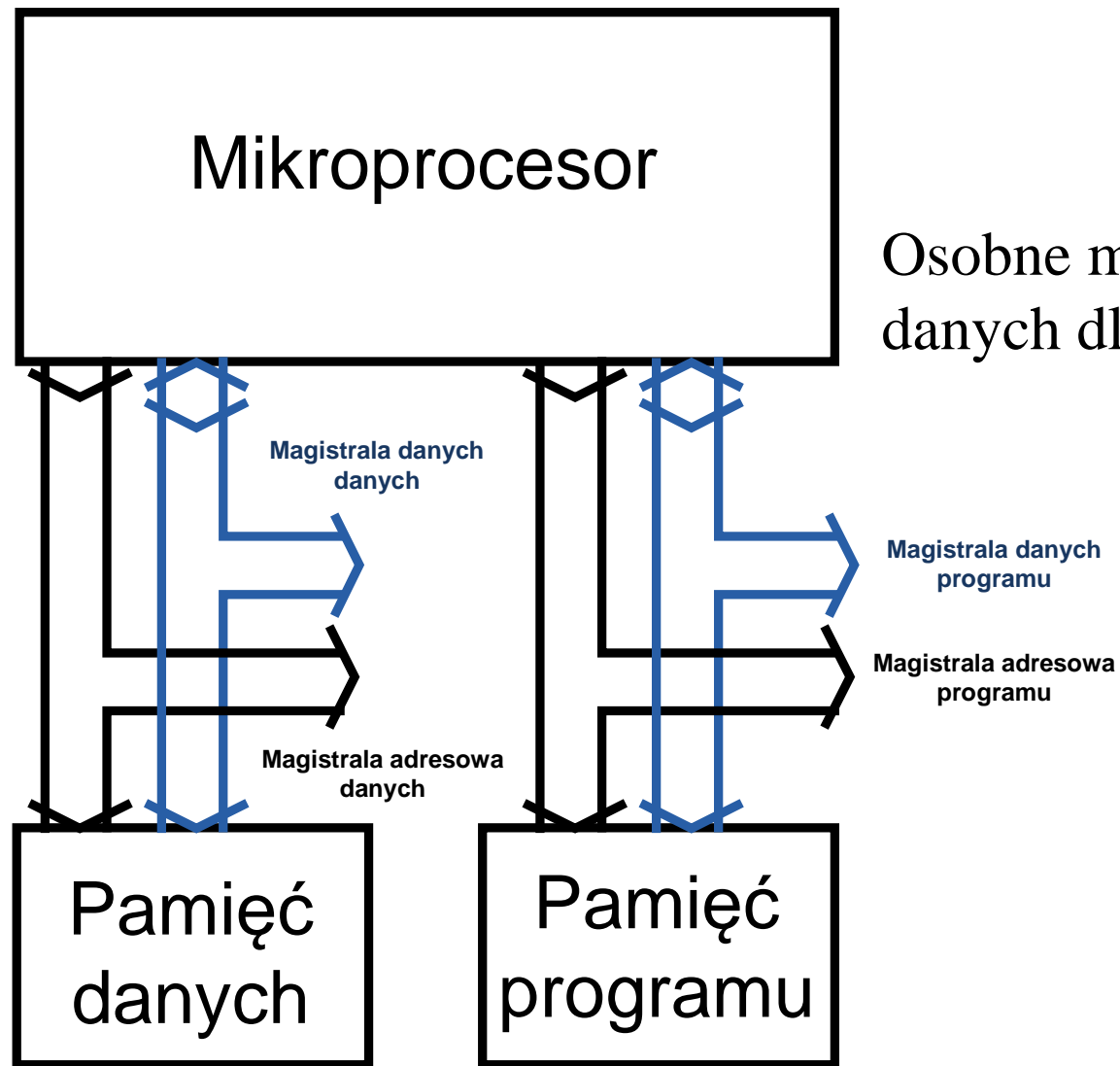
Architektura Von Neumanna

Wspólna przestrzeń adresowa dla pamięci kodu i danych. Wspólne magistrale:

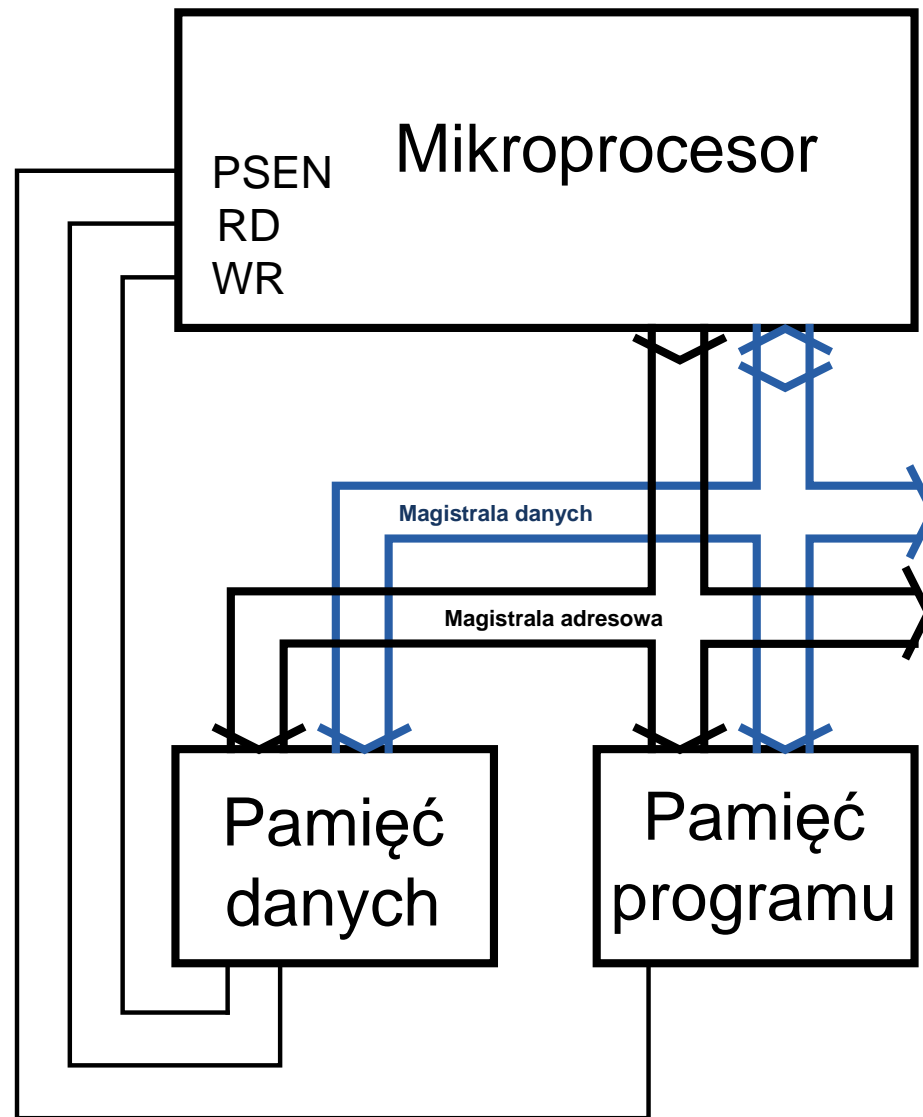
- danych,
- adresowa,
- sterująca.

Architektura Harvardzka

Osobne magistrale adresowe i danych dla programu i danych.

Architektura Harvardzka, zmodyfikowana

Wspólna magistrala danych i adresowa, ale pamięci rozdzielone dzięki osobnym sygnałom sterującym.

Historia Mikroprocesorów

Intel 4004

Wprowadzony na rynek 15 listopada 1971

Cechny:

- zegar 740 kHz,
- szyna danych: 4-bitowa,
- pamięć adresowalna danych 640 bajtów,
- pamięć programu 4 kilobajty.

**Pierwszy mikroprocesor na świecie używany w
kalkulatorach Busicom**

Intel 4004

Dane techniczne:

- osobna pamięć dla programu i danych (tzw. "architektura harwardzka"),
- dostępne 46 instrukcji,
- 16 czterobitowych rejestrów,
- stos 3-poziomowy.

Intel 8080

Został wyprodukowany w kwietniu 1974.

Cechy mikroprocesora:

- zegar 2 MHz,
- szyna danych 8-bitowa,
- liczba tranzystorów 6000,
- pamięć jest adresowana 16-bitową szyną adresową,
- jest on uniwersalną jednostką centralną złożoną z jednostki arytmetyczno-logicznej, rejestrów roboczych i układu sterowania,
- słowo 8-bitowe,
- realizuje 72 instrukcje,

- 8 rejestrów programowych dostępnych dla programisty,
- wymagał 3-ech napięć zasilające: +5V, +12V, -5V (włączanych w określonej kolejności),
- posiadał ubogi zestaw trybów adresowania,
- istniała konieczność stosowania dodatkowych układów: zegar i sterownik magistrali.

Mikroprocesor Z80

Firma **Zilog** została założona przez byłych pracowników firmy Intel. Opracowali oni projekt mikroprocesora opartego na Intel 8080. Nowy układ o nazwie Z80 wszedł do sprzedaży w lipcu 1976 roku.

Dużą zasługę w sukcesie nowego mikroprocesora odegrała w Z80 zgodność programowa z 8080 – systemy oparte na Z80 bez większych problemów mogły korzystać istniejącej już bazy oprogramowania dla 8080.

Zaletami Z80 w porównaniu do 8080 były:

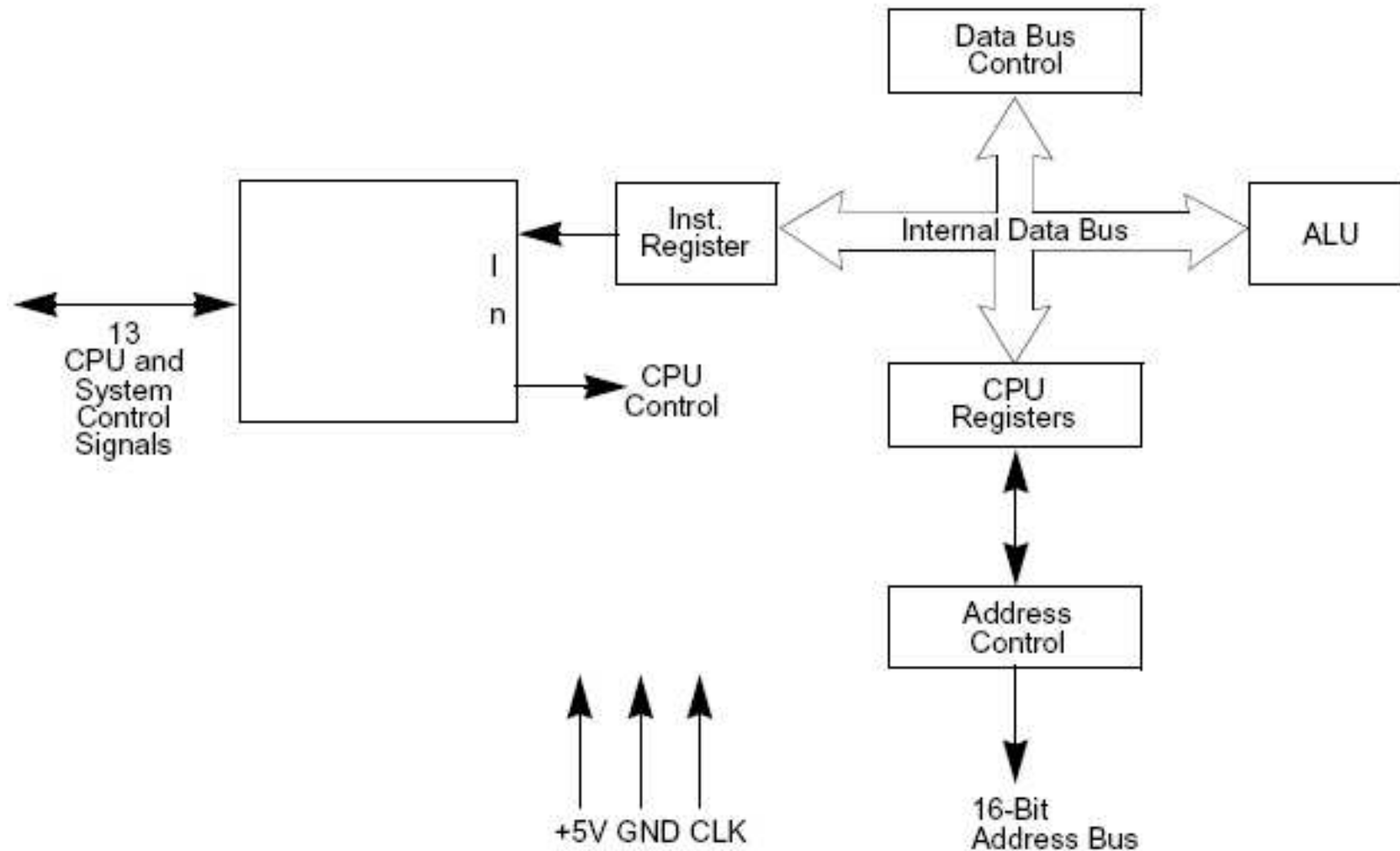
- pojedyncze napięcie zasilające,
- jednofazowy zegar,
- brak konieczności stosowania dodatkowych kontrolerów magistrali,
- rozszerzona lista rozkazów (m.in. rozkazy arytmetyczne 16-to bitowe),

Cechy mikroprocesora Z80

- 8-bitowa magistrala danych,
- 16-bitowa magistrala adresowa – możliwość zaadresowania 64kB pamięci RAM i obszaru 256B przestrzeni in/out,
- zasilanie i poziomy logiczne zgodne ze standardem TTL (za wyłączeniem zegara taktującego),
- dodatkowe rozkazy (w porównaniu z 8080, m.in. adresacja indeksowa),
- wszystkie sygnały sterujące i obie magistrale dostępne wprost (brak multipleksowania),
- wbudowany układ odświeżania pamięci dynamicznej;
- 158 rozkazów, w tym 78 zgodnych z mikroprocesorem Intel 8080 (pełna wsteczna kompatybilność z 8080);

- zestaw rozkazów operujących na 16-bitowych danych (rejstry można „sklejać” parami);
- zegar od 2MHz do 8 MHz (produkowana w NRD (Republika Demokratyczna Niemiec)- wersja 1MHz,
- duży jak dla procesora 8-bitowego zestaw rejestrów wewnętrznych ogólnego przeznaczenia wraz z zestawem alternatywnych rejestrów.

Mikroprocesor Z80 (ZILOG)

Schemat blokowy [www.zilog.com]

Zestaw rejestrów

Main Register Set		Alternate Register Set		General Purpose Registers
Accumulator	Flags	Accumulator	Flags	
A	F	A'	F'	
B	C	B'	B'	
D	E	D'	E'	
H	L	H'	L'	

Interrupt Vector I	Memory Refresh R	Special Purpose Registers
Index Register	IX	
Index Register	IY	
Stack Pointer	SP	
Program Counter	PC	

A- akumulator, rejestr współpracujący z jednostką arytmetyczno-logiczną ALU. Jest źródłem argumentów oraz rejestrem wynikowym przy operacjach arytmetycznych 8-mio bitowych i logicznych. Jest rejestrem uprzywilejowanym pod względem trybu ilości trybów adresacji.

F- rejestr znaczników, zawiera bity warunkowe ustawiane lub kasowane w czasie działania programu.

7	6	5	4	3	2	1	0
S	Z	X	N	X	P/V	N	C

Symbol	Field Name
C	Carry Flag
N	Add/Subtract
P/V	Parity/Overflow Flag
H	Half Carry Flag
Z	Zero Flag
S	Sign Flag
X	Not Used

[www.zilog.com]

C- przeniesienie lub pożyczka,

N- ostatnio wykonywaną instrukcją było odejmowanie lub dodawanie (informacja ta jest potrzebna do korekcji dziesiętnej po tych operacjach)

P/V- parzystość/przepełnienie

Po operacjach arytmetycznych wskazuje czy nastąpiło przepełnienie w przypadku działania na kodzie U2.

Po operacjach logicznych wskazuje na parzystą ilość jedynek w akumulatorze.

H- przeniesienie połówkowe, informuje o wystąpieniu przeniesienia pomiędzy 3 i 4 bitem bajta (do korekcji dziesiętnej).

Z- zerowość, jest ustawiany na jeden jeśli w wyniku operacji arytmetycznej logicznej lub porównania wynik w akumulatorze jest równy 0

S- znak, jest kopią 7 bitu akumulatora, oznacza liczbę ujemną w kodzie U2

Rejestry B i C. Można połączyć je w parę 16-to bitową BC. Są to rejestry ogólnego przeznaczenia wykorzystywane również jako liczniki operacji blokowych i do tworzenia pętli liczących. Rejestr C służy do adresacji przestrzeni we-wy.

Rejestry D i E. Można połączyć je w parę 16-to bitową DE. Są to rejestry ogólnego przeznaczenia.

Rejestry H i L. Można połączyć je w parę 16-to bitową HL. Są to rejestry ogólnego przeznaczenia. Ponadto para rejestrów HL jest używana jako rejestr adresowy przestrzeni pamięci oraz jako akumulator przy operacjach arytmetycznych 16-to bitowych.

Rejestry A' i F' – rejestry lustrzane do A i F. Istnieje możliwość wymiany zawartości tych rejestrów np. na czas wykonywania obsługi przerwania.

Rejestry B', C', D', E' H',L'- rejestry lustrzane do B,C,D,E,H,L. Istnieje możliwość wymiany zawartości tych rejestrów np. na czas wykonywania obsługi przerwania.

Rejestry IX, IY- rejestry 16-to bitowe indeksowe, służące do adresacji obszaru pamięci. W rejestrach tych znajduje się adres bazowy. Przy adresacji indeksowej, adres efektywny jest sumą adresu bazowego zawartego w Ix lub IY i 8-mio bitowego przesunięcia w kodzie U2, podanego za kodem rozkazu przesłania. Kody operacyjne instrukcji wykorzystujących rejestry indeksowe są dwubajtowe.

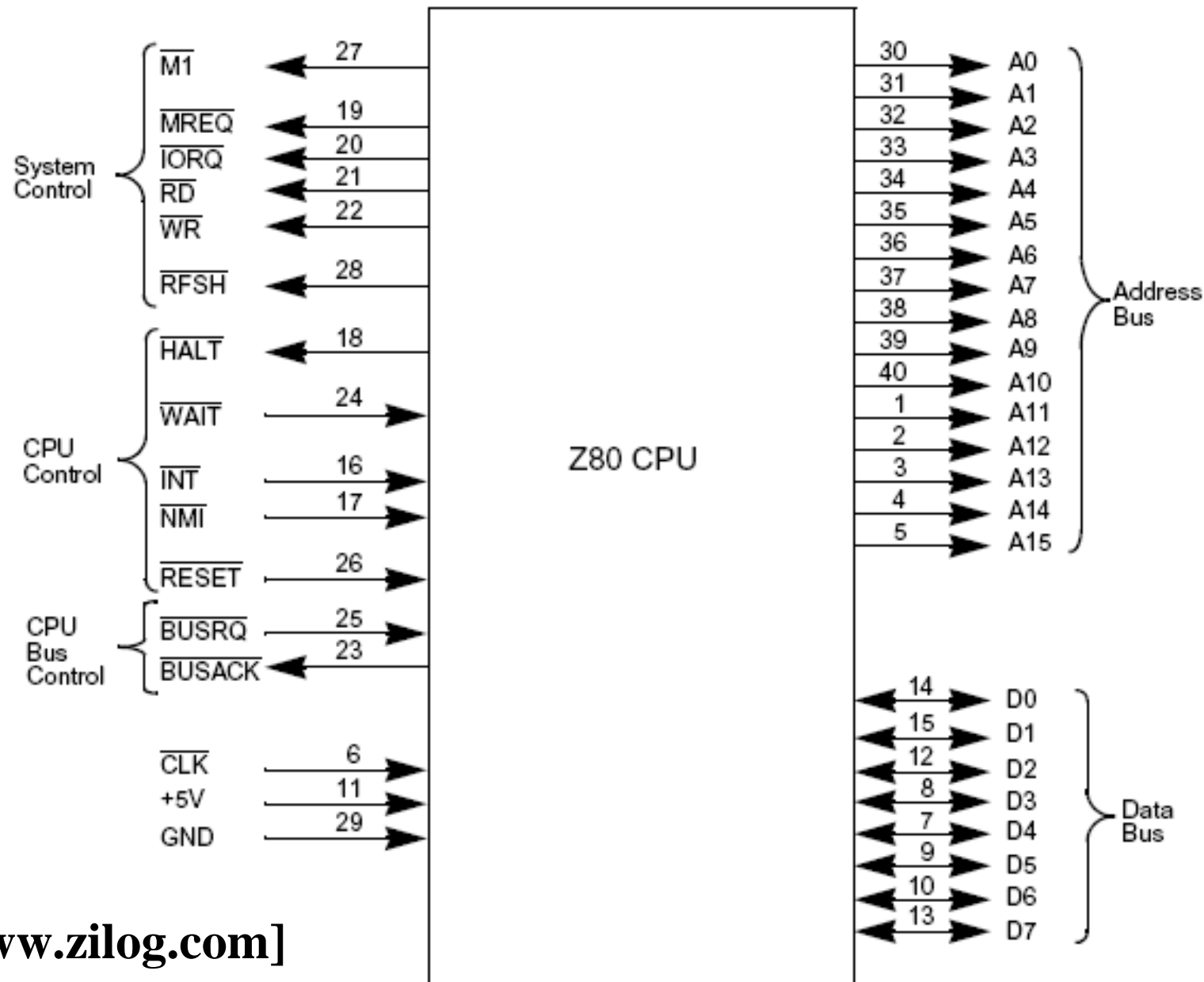
Rejestr SP- 16-to bitowy wskaźnik stosu. Przy składaniu na stos wskaźnik jest zmniejszany a następnie następuje zapis na stos. Po rozpoczęciu programu należy go ustawić w zależności od dysponowanej pamięci.

Rejestr PC- 16 bitowy licznik rozkazów, po RESET ustawiany na 0000. Wskazuje adres następnego rozkazu do odczytu.

Rejestr R- rejestr odświeżania zawiera cyklicznie zwiększany adres (osiem młodszych bitów magistrali adresowej) do odświeżania pamięci dynamicznych.

Rejestr I- rejestr adresu tablicy przerwań

Wyprowadzenia mikroprocesora Z80

Wyprowadzenia mikroprocesora Z80

A0-A15 (wy)- 16-to bitowa magistrala adresowa umożliwiająca zaadresowanie 64-kB pamięci oraz 256B urządzeń we-wy.

D0-D7 (we-wy)- 8-mio bitowa magistrala danych.

RD (wy)- strob odczytu pamięci lub urządzenia wejścia-wyjścia (aktywny stan niski)

WR (wy)- strob zapisu do pamięci lub urządzenia wejścia-wyjścia (aktywny stan niski)

MREQ (wy)- informacja iż bieżący cykl jest związany z dostępem do pamięci (aktywny stan niski)

IORQ (wy)- informacja iż bieżący cykl jest związany z dostępem do urządzenia we-wy (aktywny stan niski)

M1 (wy)- informacja, że bieżący cykl jest pierwszym cyklem maszynowym cyklu rozkazowego (pobranie pierwszego bajtu KO z pamięci) (aktywny stan niski)

Wyprowadzenia mikroprocesora Z80

IORQ + M1 (wy)- cykl akceptacji przerwania (informuje o przyjęciu przerwania maskowalnego)

WAIT (we)- sygnał niegotowości, wykorzystywany do wydłużania cyklu magistrali przy dostępie do pamięci lub urządzenia we-wy (aktywny stanem niskim). Sygnał jest testowany opadającym zboczem w takcie T2 zegara w czasie każdego cyklu maszynowego.

HALT (wy)- sygnał informujący iż mikroprocesor jest w trakcie wykonywania instrukcji HALT (aktywny stan niskim)

RFSH (wy)- sygnał informujący iż wystawiony adres dotyczy odświeżania pamięci dynamicznej (aktywny stanem niskim)

RESET (we)- wejście zerowania mikroprocesora, powoduje wyzerowanie licznika rozkazów i przygotowanie do pracy (aktywny stanem niskim).

Wyprowadzenia mikroprocesora Z80

CLK (we)- wejście sygnału zegarowego

BUSRQ (we)- wejście żądania zwolnienia magistrali (aktywne stanem niskim). Testowane w każdym cyklu maszynowym. Jeżeli pod koniec bieżącego cyklu maszynowego mikroprocesor wykryje stan niski na tym wejściu, kończy cykl (nie kończy rozkazu) na liniach danych, adresowych i sterujących pojawia się stan wysokiej impedancji. Wysterowuje linię BUSACK. Po wycofaniu sygnału procesor dokańcza bieżący cykl rozkazowy.

BUSACK (wy)- informuje iż procesor oddał magistralę.